

УДК 343.13

Юлія Сергіївна БЕЗУКЛАДНІКОВА,

заступник начальника організаційно-методичного відділу
слідчого управління ГУНП в Харківській області

ДО ПИТАНЬ ВІДШКОДУВАННЯ ДЕРЖАВОЮ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ СЛІДЧИМ, У ПОРЯДКУ, ПЕРЕДБАЧЕНОМУ Ч. 2 СТ. 130 КПК УКРАЇНИ

4 листопада 2018 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» від 18.09.2018 р. № 2548-VII, згідно яких ст. 130 КПК України доповнено частиною другою. Відтепер держава, відшкодувавши шкоду, завдану слідчим, прокурором застосовує право зворотної вимоги до цих осіб, у разі встановлення в їхніх діях складу кримінального правопорушення за обвинувальним вироком суду, який набрав законної сили, або дисциплінарного проступку незалежно від впливу строків застосування та дії дисциплінарного стягнення.

Слід зауважити, що зазначені зміни йдуть в протиріччя з положеннями ст. 56 Конституції України, особливо в частині, яка стосується дисциплінарного проступку. Тобто, у вказаному положенні закріплено право на матеріальний захист особи – принцип майнової відповідальності. Підставою для виникнення такого права є незаконні дії чи бездіяльність органів державної влади, місцевого самоврядування або їх посадових осіб і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень. У всіх випадках відшкодування можливе, якщо доведена вина того, хто заподіяв шкоду. Але відповідно до положень ст. 12 Дисциплінарного статуту Національної поліції України від 15.03.2018 р., дисциплінарним проступком визнається протиправна дія чи бездіяльність поліцейського, що полягає в порушенні ним службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків поліцейського або виходить за їх межі, порушенні обмежень та заборон, визначених законодавством для поліцейських, а також у вчиненні дій, що підривають авторитет поліції.

Звичайно, на першому місці в системі державних цінностей є дотримання прав та свобод людини, що стало основою прийняття та набуття законної сили у 2012 році КПК України, яке, в свою чергу, ознаменувало новий етап розвитку кримінального процесуального законодавства після перегляду деяких форм досудового провадження. Так, правоохоронна система позбавилась органу дізнання, на який покладался обов'язок проведення розслідування за нетяжкими злочинами, а також слідчих позбавлено можливості зупиняти досудове розслідування в разі невстановлення особи, яка вчинила злочин. Натомість у чинному КПК України знайшов відображення інститут кримінальних проступків, що повинен був стати альтернативою скасованим, який однак до теперішнього часу залишається не реалізованим.

Враховуючі вищезазначені зміни викликає певний інтерес проведення порівняльного дослідження стосовно здійснення досудового розслідування слідчими ГУНП в Харківській області в умовах сьогодення протягом 2018 р. та за часів дії попереднього КПК 1960 р. у 2011 році.

Так, зокрема, на початок 2018 року в залишку слідчих ГУ в Харківській області перебувало 79050 кримінальних проваджень, в той час як на початок 2011 року кількість кримінальних справ складала 779, тобто в 100 раз менше.

Протягом 9 місяців 2018 року слідчими розпочато майже 57 тис. кримінальних проваджень проти 22 тис. кримінальних справ у 2011 році. В провадженні перебувало 136 тис. кримінальних проваджень проти 23 тис. кримінальних справ за 9 місяців 2011 року. Отже, навантаження на 1 слідчого у 2018 році становить 306 кримінальних проваджень у провадженні, проти 59 кримінальних справ у 2011 році.

Поряд з цим слід зазначити, що слідчими протягом 9 місяців 2018 року розслідувалось 11 тис. особливо тяжких кримінальних правопорушень та 45 тис. тяжких, в той час як за аналогічний період 2011 року – 751 особливо тяжких та 8 тис. тяжких правопорушень. При цьому слід зазначити, що в умовах сьогодення слідчі, поряд з розслідуванням проваджень про тяжкі та особливо тяжкі злочини (до яких належать, в тому числі факти природної смерті, які реєструються в ЄРДР за ст. 115 КК України), за відсутності закону про проступки, повинні приділяти не менш уваги та часу розслідуванню нетяжких правопорушень.

З урахуванням вищевикладеного постає питання: «Чи в змозі слідчий з постійним середнім навантаженням у 306 кримінальних проваджень, провести у кожному з них досудове розслідування відповідно до засад кримінального провадження, передбачених КПК України, не порушивши жодну з них, тим самим не наразивши себе на можливе застосування ч. 2 ст. 130 КПК України?».

Список бібліографічних посилань: 1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування : закон України від 18.09.2018 № 2548-VIII. *Голос України*. № 208 (6963). 2. Кримінальний процесуальний кодекс України : зі змін. та допов. станом на 10 черв. 2015 р. Харків : Право, 2015. 370 с. 3. Звіт форми №1 СЛ «Про роботу слідчих органів Національної поліції» ГУНП в Харківській області за підсумками 9 місяців 2018 року : затв. наказом ГПУ, МВС України, СБУ, МФУ, НАБУ від 24.10.2017 № 298/875/593/866/200-О. 4. Звіт про результати розслідування кримінальних правопорушень, провадження за якими здійснюється слідчими органів ГУНП в Харківській області, та встановлення осіб, причетних до їх скоєння за 9 місяців 2018 року : затв. наказом НПУ від 31.05.2018 № 552). 5. Інформаційний бюлетень про результати роботи по розкриттю та розслідуванню злочинів на території Харківської області за 9 місяців 2011 року УІАЗ ГУМВС України в Харківській області.

Одержано 05.11.2018

УДК 343.982.34

Ярослав Ростиславич БЕРЕГОВЕЦЬ,

головний судовий експерт сектору дактилоскопічних видів досліджень

та обліків відділу криміналістичних видів досліджень

Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ВАЖЛИВІСТЬ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДАКТИЛОСКОПІЮВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ І ВСТАНОВЛЕННІ ОСІБ НЕВПІЗНАНИХ ТРУПІВ

В сучасних умовах погіршення криміногенної ситуації, проведенні антитерористичної операції на сході країни, збільшення потоків мігрантів, а також з постійною загрозою скоєння терористичних актів в країнах СНД, Європи, близького сходу, Азії та Сполучених Штатах Америки тощо, та загостренням у зв'язку з цим питання розкриття злочинів та встановлення осіб невідомих трупів, безвісно зниклих осіб, залишається відкритою проблема загального обов'язкового дактилоскопіювання населення України.

Під час становлення і розвитку сьогоденного українського суспільства та глобалізації науково-технічного прогресу актуальними є питання, що постають у зв'язку із забезпеченням упровадження надбань науки та техніки у практику розслідування та розкриття злочинів, зокрема профілактики злочинності. Сучасна злочинність має транснаціональний характер, вона доволі організована та професійна. Зрозуміло, що за таких умов вона становить небезпеку не лише національним інтересам окремої держави, а й усьому світовому співтовариству. Висока технічна оснащеність злочинних угруповань, володіння новітніми формами і методами протидії правоохоронним органам ускладнює, а